

Sidan 1

LEK & SAMSPEL

ATT BYGGA UPP LEKINNEHÅLLET OCH FÖRMÅGAN TILL FLEXIBELT SAMSPEL HOS BARN MED AUTISM

**Tillämpad beteendeanalys i
habilitering**
Poms konferens 12 okt 2011

Bella Berg
 namn.efternamn@sll.se

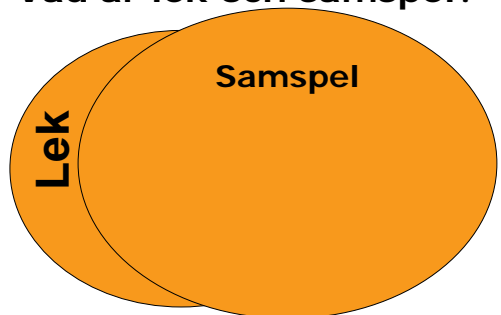

Sidan 2

Vad är lek och samspel?

Sidan 3

Samspel är bland annat

- Uppmärksamma andra
- Turtagning
- Koordinera sig
- Dela en upplevelse, kolla av
- Samarbeta (mot ett mål)
- Ömsesidighet
- Tävla

Ben-Zvi Michael
 Certifierad Beteendeanalyt
 Israel

VAD ÄR LEK?

- Innehåll – olika färdigheter
- Leka socialt-leka själv
- Lekkontakt och självständighet.

VARFÖR TRÄNA LEK?

- Barn behöver kunna sysselsätta sig själva
- Lek motiverar till annan inlärning, tex motorik, sociala färdigheter, ger motion
- Att kunna leka är viktigt för relationen till jämnåriga
- Lekfärdigheter har betydelse både för kommunikationsutveckling och social utveckling

---

Varför lek inom habilitering?

- Funktionsnedsättning försvårar inlärning tex via bristande
  - Förmåga att observera, imitera, förstå, koncentration, intresse av andra osv
- Barn med funktionsnedsättning har svårt att delta på samma villkor som andra

→ **Lek blir svårt att lära sig!**

Lek och samspel kan tränas precis som andra färdigheter.

Varför använda TBA?

- Ger behandlaren *förståelse* för vilka lek/samspelsbeteenden som förekommer eller inte förekommer
- Ger behandlaren verktyg att *förändra* lek/samspelsbeteendet
- Ger behandlaren verktyg för *hur* man kan lära in nya lek/samspelsfärdigheter
- Evidensbaserade metoder

Följsamhet/Allians

1. Positiv samvaro: Skapa pluskonto
2. Motivera barnet att samarbeta
3. Stegvis öka kraven
Planera kravnivån inför varje träningstillfälle
Planera om under varje träningstillfälle

Planera

- Anpassa situationen- Kontroll
  - Tränings format: särträning- naturlig miljö- arrangerad spontan träning
- Beteende på rimlig kravnivå
- Förstärkare? (Kontinuerlig→Intermittent)
  - Timing
  - Lyckas är förstärkande
  - Förstärkare ej relaterade till aktivitet (**extra allt**)
  - Förstärkare i aktivitet

SAMSPEL

- Samspel är drivkraften i lek.
- Vi behöver leta efter olika typer av situationer som barnet uppskattar.
- Viktigt att skapa situationer där förväntan, ögonkontakt och initiativ till social interaktion naturligt förstärks.
- Coping och/eller färdighetsträning

Samspel

Stimulus	Beteende ->	Konsekvens
Ser mamma gömma ansikte i händer mamma gömd(S ^D)	Tittar på mamma Uppmärksammar	Mamma kommer fram & skrattar SR ⁺
Pappa säger "Nu tar jag dig" (S ^D) Pappa lekberedd	Springer Tittar bakåt Uppmärksammar	Pappa fångar & skrattar SR ⁺
Kompis: "Jag är John" Kompis snurrar (S ^D)	Snurrar efter, imiterar koordinerar sig	Kompis kryper leken fortsätter SR ⁺
Lego m kompis Kompis: "Alla pirater ska dränkas"	Tar pirater och kastar ur båt. Samarbete	Kompis "Ja!Nu dör de!" leken fortsätter SR ⁺

---

turtagning

- Fånga ditt barns uppmärksamhet
- Gör leken flera gånger
- Gör paus på ett lämpligt ställe i leken
- Ta vara på minsta lilla svar då barnet "turas om"
- Om barnet inte svarar –ta barnets tur- och fortsätt
- Då barnet börjar delta, VANTA och låt barnet bidra

SHAPING

- **Bestäm målbeteende**
- **Bestäm startbeteende**
- **Vilka steg?**
- **Stanna kvar/ höj kravet för SR+**
- Använd förstärkare i situationen medvetet
  - Timing, positiv förstärkning av social interaktion

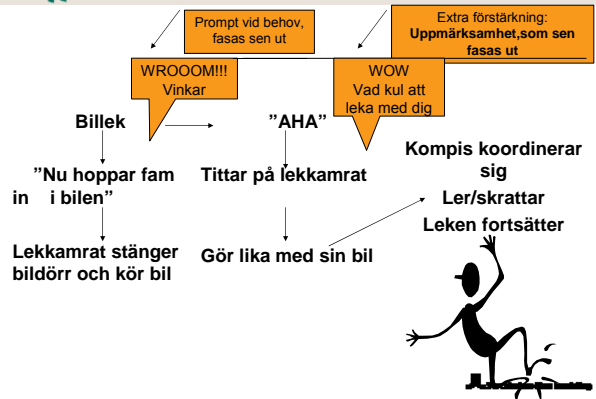

S → R → K

TYPYR AV LEK

- Utforskande lek
- Konstruktionslek
- Enkel Samspelslek
- Regellekar
- Rollekar
- Lätsaslek
  - Funktionell lek
  - Objektersättning
  - Lätsad handling
  - Tänkta objekt och situationer
  - Kliver i/ur lätsas

Lek på egen hand

Konstruktionslek

- Enkla byggen (torn, räls)
- Pysssel (rita, klippa)
- pussel
- Bygga föreställande

- Utforskande lek
- Låtsas lek

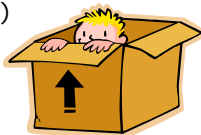

Regellekar

- Enkla regellekar (hunden & benet, följa John, spel)
- Svårare regellekar vuxenstyrda (Kom alla mina..., Björnen sover, spel)
- Svårare regellekar ofta barnstyrda (kull, kurragömma, bluffstop, king)
- Lagspel

Rollekar/symbollekar

- Enkla roll/symbollekar (bilar, dockor)
- Enkla rollekar med annan, tydligt början-slut (Affär, doktor)
- Rollekar med dockor (dockskåp, piratlego)
- Rollekar (mamma-pappa-barn, siörövare, leka häst)

Spel

- Enkla spel (lotto, ballongspel)
- Svårare spel (tärning och flytt, tärningsspel med aktiviteter)
- Bra för att träna samspel
  - Vinna och förlora, Turtagning osv

INNEHÅLL -VAD SKA MAN TRÄNA?

- Vilka lekar och leksaker man väljer att träna är beroende av:
  - Alder
  - Kön
  - Omgivande miljö
- De lekar man tränar ska:
  - Ligga så nära det åldersadekvata som barnets utvecklingsnivå tillåter.
  - Utgå från vad barn i barnets närmiljö leker.
  - Ta hänsyn till barnets kön.
  - Både utgå från barnets intressen och ge möjligheter att utöka barnets intresse repertoar.

LEKTRÄNING

Lekträning kan precis som mycket annan träning brytas ner i steg:

1. Uppgiftsanalys (att identifiera lekens olika delar)
2. Träna en del åt gången
3. Upprepa många gånger
4. Använd prompt, som minskas successivt, när det behövs - Fading
5. Förstärk successivt närmande till önskat beteende

Sidán 22

Uppgiftsanalys

<h3>Björnen sover</h3> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Sjunga ramsa ▪ Gå i ring ▪ Blunda-vänta ▪ Tittut ▪ Björn charad ▪ Välja ▪ Jaga ▪ Fånga ▪ Turtagning 	<h3>Spelplan med mål</h3> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Rulla tärning ▪ Identifiera prickar ▪ räkna ▪ Synkronisera finger – räkning ▪ Turtagning ▪ Följa instruktioner ▪ Vinna/förlora
--	--

Sidán 23

Discrete trial training

Docklek

Diskriminationsinläring

Imitation i steg

1. S^{D1} Hålla docka
2. S^{D2} Mata docka
3. S^{D3} Lägga docka i vagn
4. S^{D4} Lägga på täcke
5. S^{D5} Gå med vagn
6. S^{D6} Lyfta upp docka
7. S^{D7} Pussa docka

SD → Respons → Konsekvens

S^D "Gör så" + prompt
 → Barnet imiterar →
 förstärkning → fasa ut

Fasa ut prompt

Prompt:

Fysisk
 Visuellgest
 Modellinläring
 Verbal

Sidán 24

CHAINING

S^{D1} Hålla docka → R¹ Ta upp skeden = S^{D2}

S^{D1} → R¹ = S^{D2} → R² Mata docka = S^{D3}

S^{D1} → R¹ = S^{D2} → R² = S^{D3} → R³ Lägga docka i vagn

... S^{D7} → R⁷ pussa docka → S⁺

ATT GÖRA LEKEN SOCIAL

Sidan 25

- Växlar successivt till arrangerad spontan träning
- Andra barn deltar i lekträningen
- Flytta ut leken till mer "riktiga" situationer - generalisera
- Fasa ut vuxen
- Rimliga förväntningar! Vad är målet?

SOCIALA SPELREGLER

Sidan 26

- Stanna kvar i leken
- Berätta vad man gör
- Svara på kommentarer på olika sätt
- Turtagning
- Hålla/skapa sammanhang
- Vara flexibel –kunna byta lek
- Kunna avsluta en lek
- Vinna/förlora

LEKKONTAKT

Sidan 27

- Titta i ögonen
- Svara på frågor
- Kunna välja vem man vill leka med
- Kunna fråga
- Kunna föreslå en annan lek
- Kunna få ett nej
